

Prenta í tveimur dálkum. Útgáfa 122b. Uppfært til 1. október 1998.

Lög um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim

1993, nr. 25, 7. apríl

I. kafli.

Tilgangur, gildissvið og yfirstjórn.

1. gr.

Tilgangur laganna er:

- a. að stuðla að góðu heilsufari dýra í landinu og koma í veg fyrir að nýir smitsjúkdómar berist til landsins,
- b. að fylgjast með og hindra útbreiðslu dýrasjúkdóma og vinna að útrýmingu þeirra,
- c. að tryggja að búfjárafurðir, framleiddar í landinu, verði sem heilnæmastar.

2. gr.

Lög þessi taka til allra sjúkdóma í dýrum, jafnt húsdýrum, gæludýrum og villtum dýrum.

3. gr.

Landbúnaðarráðherra hefur yfirstjórn þeirra mála sem lög þessi taka til.

Yfirdýralæknir skal vera ráðherra til aðstoðar og ráðuneytis um allt er lýtur að dýrasjúkdómum og framkvæmd laganna.

Héraðsdýralæknar skulu hver í sínu umdæmi hafa eftirlit með og vinna að bættu heilsufari dýra og fylgjast með heilbrigðisástandi þeirra og vera á verði gegn nýjum dýrasjúkdómum er kunna að berast til landsins eða milli sóttvarnarsvæða.

II. kafli.

Orðskýringar.

4. gr.

Búfé: Hross, nautgripir, sauðfé, geitur, svín, loðdýr, kanínur og alifuglar, auk þess eldisfiskar og önnur dýr sem haldin eru til nytja. Rísi ágreiningur um hvað falla skuli undir hugtakið búfé sker landbúnaðarráðherra úr þeim ágreiningi.

Dýr: Öll dýr, bæði hryggdýr og hryggleysingjar.

Dýrasjúkdómur: Smitsjúkdómur sem orsakast af völdum örvera eða snikjudýra, efnaskiptasjúkdómur, erfðasjúkdómur, eitránir og aðrir sjúkdómar sem lög þessi ná til.

Gæludýr: Öll dýr sem haldin eru til afþreyingar.

Smitsjúkdómur: Sjúkdómur eða smit sem beint eða óbeint getur borist frá einu dýri til annars eða milli manna og dýra.

Sóttvarnarsvæði: Landsvæði sem afmarkast af varnarlínum, ám, vötnum, sjó eða öræfum sem ásamt fyrirskipaðri vörslu og öðrum varúðarráðstöfunum mynda farartálma eða fullkomna hindrun á samgangi dýra.

Varnarlínur: Mörk sóttvarnarsvæða, þar með taldar girðingarlínur sem skiptast í aðalvarnarlínur og aukavarnarlínur.

III. kafli.

Tilkynningarskylda og sjúkdómsgreining.

5. gr.

Hverjum þeim, sem hefur ástæðu til að ætla að dýr sé haldið smitsjúkdómi sem lög þessi ná yfir, ber án tafar að tilkynna það hverjum þeim dýralækni sem til næst eða lögreglu. Skylt er lögreglu að hafa strax samband við dýralækni. Telji dýralæknir ástæðu til skal hann tafarlaust gera ráðstafanir til að fá sjúkdómsgreiningu sína staðfesta og hindra útbreiðslu sjúkdómsins.

Leiði rannsókn í ljós eða dýralæknir fær grun um að um sé að ræða smitsjúkdóm, sem tilgreindur er í viðauka 1 með lögum þessum eða smitsjúkdóm áður óþekktan hér á landi, skal dýralæknir án tafar tilkynna það yfirdýralækni. Jafnframt ber honum að grípa til varúðarráðstafana gegn útbreiðslu eða til útrýmingar sjúkdóminum, einnig að banna afhendingu dýrsins eða afurða þess og sjá um að einangra dýrið og önnur dýr sem kunna að bera smit, svo og nánasta umhverfi þeirra. Enn fremur skal hann sjá um að hlutir og vörur, sem komist hafa í snertingu við dýrið, verði sótthreinsuð eða þeim eytt og að aflífa dýrið eða gera aðrar þær ráðstafanir sem nauðsynlegar teljast. Eigendum dýra er skylt að veita alla nauðsynlega aðstoð vegna varúðarráðstafana sem framkvæmdar eru á grundvelli þessarar málsgreinar.

Sé hins vegar um að ræða sjúkdóm sem tilgreindur er í viðauka 2 skal dýralæknir hlutast til um að framkvæmdar séu frekari rannsóknir og málið tilkynnt að því marki sem nauðsynlegt er.

6. gr.

Öllum þeim, sem starfa að dýralækningum, er skylt að fylgja fyrirmælum yfirdýralæknis um skráningu dýrasjúkdóma og gera þær ráðstafanir til varnar og upprætingar sjúkdómum sem hann mælir fyrir um eða tilgreindir eru í reglugerðum og auglýsingum þar um.

7. gr.

Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð¹⁾ nánari ákvæði um varúðarráðstafanir sem nauðsynlegar eru ef upp kemur grunur um smitsjúkdóma sem tilgreindir eru í viðauka 1 eða ef þeirra verður vart og nýja, áður óþekkt sjúkdóma hér á landi, þar með talin ákvæði um sóttvörn og samgang við svæði þar sem sjúkdómur hefur komið upp, einangrun dýra, rannsóknir, aflífun í rannsóknarskyni, sýnatöku og skýrslugerð og eyðingu dýrahræja.

¹⁾Rg. 24/1994.

IV. kafli.

Varnaraðgerðir.

8. gr.

Landbúnaðarráðherra getur samkvæmt lögum þessum og að fengnum tillögum yfirdýralæknis fyrirskipað¹⁾ hverjar þær ráðstafanir sem nauðsynlegar eru til að útrýma eða hindra útbreiðslu þeirra dýrasjúkdóma sem taldir eru upp í viðaukum 1 og 2 og til að afstýra hættu og tjóni af völdum útbreiðslu þessara sjúkdóma. Ráðstafanir þessar ná yfir:

1. Dýr:

- a. rannsóknir, þar með talda sýnatöku til sjúkdómsgreiningar,
- b. sjúkdómsmeðferð,
- c. ónæmisaðgerðir,
- d. merkingar og einangrun,
- e. eftirlit,

- f. förgun og eyðingu.
2. Dýraafurðir, fóður, húsdýraáburð og annað sem mengað er og kann að bera smit:
 - a. rannsóknir á mögulegu smitefni,
 - b. gerilsneyðingu, sóttgreinsun og dauðgreinsun,
 - c. eyðingu.
 3. Byggingar, starfssvæði, vélar, verkfæri og farartæki:
 - a. greinsun og sóttgreinsun,
 - b. eftirlit og einangrun.
 4. Eigendur og umráðaaðila dýra, starfsfólk þeirra, fatnað og tæki sem kunna að bera smitefni:
 - a. rannsóknir, þar með talda sýnatöku til sjúkdómsgreiningar,
 - b. greinsun, sóttgreinsun og eyðingu fatnaðar.

¹⁾Rg. 638/1997.

V. kafli.

Fyrirbyggjandi aðgerðir.

9. gr.

Heimilt er landbúnaðarráðherra að takmarka eða banna dýrahald á afmörkuðum svæðum þar sem ætla má að heilbrigði dýra sé sérstök hættu búin að mati yfirdýralæknis.

10. gr.

[Til að hindra að dýrasjúkdómar berist til landsins er óheimilt að flytja til landsins eftirtaldir vörutegundir:

- a. Hey, hálm, alidýraáburð, gróðurmold og rotmassa blandað alidýraáburði, hráar og lítt saltaðar sláturafurðir, unnar og óunnar, ósótthreinsuð hrá skinn og húðir, kjötmjöl, beinamjöl, fóðurvörur unnar úr afurðum eða úrgangi spendýra og fugla sem ekki hafa hlotið viðeigandi hitameðferð, blóð og blóðvatn, ógerilsneydda mjólk eða vörur unnar úr henni og hrá egg.
- b. Ull, notaða poka eða aðrar umbúðir, óhreinan fatnað og tuskur, fiður, fjaðrir, dún, stráteppi, strákörfur og óunnið dýrahár, enn fremur notaðan reiðfatnað, reiðtygi og annað sem notað hefur verið við geymslu og flutninga á dýrum og dýraafurðum.
- c. Hvers konar notaðan búnað til stangveiði.

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. er landbúnaðarráðherra heimilt að leyfa innflutning á vörum þeim sem taldir eru upp í a–c-liðum að fengnum meðmælum yfirdýralæknis, enda þyki sannað að ekki berist smitefni með þeim er valda dýrasjúkdómum. Um framkvæmd þessarar greinar fer eftir ákvæðum samningsins um beitingu ráðstafana um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna í 1. viðauka A við samninginn um stofnun Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar.

Heimilt er landbúnaðarráðherra, að fengnum meðmælum yfirdýralæknis, að leyfa í rannsóknarskygni innflutning á vörutegundum sem upp eru taldir í a-lið 1. mgr. Ef hey eða hálmur er notað sem pökkunarefni fyrir aðra vöru sem flutt er inn og ekki er háð sérstöku leyfi má flytja heyið eða hálminn inn án leyfis ef telja má að slíkt pökkunarefni hafi ekki smithættu í för með sér. Þá getur ráðherra ákveðið með reglugerð að ákvæði 1. mgr. skuli ekki gilda fyrir einstakar vörutegundir sem þar eru taldir upp ef varan sóttgreinsast við tilbúning eða sérstök sóttgreinsun er framkvæmd fyrir innflutning og vörunni fylgir vottorð um uppruna, vinnslu og sóttgreinsun.

Landbúnaðarráðherra er heimilt að banna með auglýsingu innflutning á öðrum vörum sem hættu telst á að smitefni geti borist með.]¹⁾

¹⁾L. 87/1995, 26. gr.

11. gr.

Yfirdýralækni er heimilt að takmarka eða banna flutning dýra, vöru eða tækja milli eða innan sóttvarnarsvæða telji hann að það valdi eða sé líklegt til að valda útbreiðslu sjúkdóma meðal dýra.

12. gr.

Landbúnaðarráðherra ákveður, að fengum tillögum dýrasjúkdómanefndar, hvaða varnarlínur skuli haldið við. Á sama hátt getur ráðherra ákveðið að setja upp nýjar varnarlínur þar sem nauðsyn krefur. Girðingarstæði skulu valin þar sem best skilyrði eru frá náttúrunnar hendi og valdi sem minnstum spjöllum og jarðraski. Upprekstrarfélög og einstakar jarðir má svipta aðgangi að landi sínu sé slíkt nauðsynlegt, enda skal þá leitast við að bæta það með tilsvarendi landi í skiptum ef unnt er. Verði ekki samkomulag um landaskipti eða bætur fyrir missi landsnytja skulu bætur metnar af dómkvöddum matsmönnum. Bætur þær, sem ákveðnar eru, greiðast af ríkissjóði og miðast við notagildi landsins.

Landbúnaðarráðherra ákveður með auglýsingu skiptingu varnarlína í aðalvarnarlínur og aukavarnarlínur að fengnum tillögum dýrasjúkdómanefndar.

13. gr.

Hræ dýra, sláturúrgang og sláturafurðir, sem ekki eru nýttar eða eru óhæfar til manneidis, skal meðhöndla, geyma, flytja eða eyða á þann hátt að ekki valdi hættu á útbreiðslu smitefna eða annarra skaðlegra efna. Sama gildir um annan úrgang frá dýrum. Afurðir þessar er enn fremur óheimilt að nota sem dýrafóður nema samkvæmt sérstöku leyfi yfirdýralæknis. Við urðun þeirra skal leita umsagnar viðkomandi heilbrigðiseftirlits.

Peir sem meðhöndla, geyma eða flytja hræ og sláturúrgang til eyðingar eða dauðhreinsunar eða ætla að nýta það til fóðurgerðar skulu afla sér heimildar yfirdýralæknis áður en starfsemin hefst.

14. gr.

Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um meðferð, geymslu og notkun matarleifa og dýraafurða sem ætlaðar eru til fóðurs eða fóðurgerðar. Þar skal kveðið á um leyfi til fóðurgerðar, sbr. 13. gr., starfrækslu fóðurstöðva og hvaða skilyrðum þær þurfa að fullnægja, sýnatöku og eftirlit með slíkri starfsemi til að koma í veg fyrir smithættu.

15. gr.

Landbúnaðarráðherra setur reglur um sæðistöku og sæðingar, töku eggja og fósturvísa, meðferð þeirra og innlögn í dýr. Einnig um búnað, tilhögun og rekstur sæðingastöðvar og heilbrigðiskröfur varðandi dýr sem tekið er úr sæði, egg eða fósturvísar til flutnings, svo og heilbrigðiskröfur um sæði, egg og fósturvísa sem ætlaðir eru til sæðinga eða eggjaflutninga. Þá setur landbúnaðarráðherra reglur um heilbrigðiskröfur sem gerðar eru varðandi þau dýr sem notuð eru sem fósturmæður.

VI. kafli.

Kostnaður og bætur.

16. gr.

Þóknun og ferðakostnaður vegna starfa dýralæknis eða annarra sem takast á hendur verkefni sem leiðir af framkvæmd þessara laga samkvæmt fyrirmælum yfirdýralæknis skal greiddur úr ríkissjóði.

17. gr.

Ríkissjóður greiðir kostnað vegna einangrunar búfjár sem ákveðin er til varnar sjúkdómum sem taldir eru upp í viðauka 1 með lögum þessum, svo og efniskostnað vegna nauðsynlegrar hreinsunar og sóthreinsunar, einnig kostnað vegna aflífunar, eyðingar hræja og notkunar tækja sem þarf til

fyrirgreindra verka. Ríkissjóður greiðir kostnað vegna einangrunar og gæslu svæða, enda sé einangrunin fyrirskipuð af landbúnaðarráðherra. Eigendum búfjár er skylt að leggja fram endurgjaldslaust alla ófaglega vinnu og aðstoð við hreinsun, sóttgreinsun og aflífun dýra.

18. gr.

Kostnaður vegna einangrunar og rannsókna á öðrum sjúkdómum en taldir eru upp í viðauka 1 greiðist af eigendum dýranna að hluta eða öllu leyti samkvæmt ákvörðun landbúnaðarráðherra.

19. gr.

Stofnkostnaður og viðhald aðalvarnarlína greiðist úr ríkissjóði. Ríkissjóður leggur til efni í aukavarnarlínur, en uppsetning, rekstur og viðhald þeirra greiðist af viðkomandi sveitarsjóðum. Rísi ágreiningur um skiptingu kostnaðar við aukavarnarlínur sker landbúnaðarráðherra úr þeim ágreiningi að fenginni umsögn dýrasjúkdómanefndar.

20. gr.

Eigendur búfjár, sem fargað er samkvæmt fyrirætlum landbúnaðarráðherra að tillögum yfirdýralæknis, eiga rétt á bótum úr ríkissjóði.

Bætur ríkissjóðs svara til verðgildis afurða og rekstrartaps sem sannanlega leiðir af eyðingu dýranna. Heimilt er að víkja frá ákvæðum þessarar málsgreinar um bætur þegar fyrirskipaður er niðurskurður á kynbótagripum.

Sé unnt að nýta afurðir dýra að hluta eða í heild skal verðmæti þeirra afurða koma til frádráttar heildarbótagreiðslum. Ekki koma bætur fyrir dýr sem eru óveruleg að verðmæti, nema því aðeins að til þess liggi gildar ástæður.

Bótaskylda ríkissjóðs samkvæmt lögum þessum nær eingöngu til búfjár.

21. gr.

Réttur til bóta samkvæmt lögum þessum glatast að öllu leyti eða að hluta ef eigandi dýra hefur ekki farið eftir ákvæðum þessara laga eða reglugerðum og öðrum fyrirætlum settum samkvæmt þeim. Sama gildir ef eigandi hefur orðið sér úti um dýr sem hann vissi eða mátti vita með tilliti til aðstæðna að haldið var sjúkdómi sem lög þessi taka til eða valdið því með ásetningi eða vanrækslu að dýr hans smitaðist.

Bætur greiðast ekki ef dýr, sem flutt hafa verið til landsins, hafa sýkst af sjúkdómi áður en sex mánuðir eru liðnir frá innflutningi þeirra.

VII. kafli.

Ýmis ákvæði.

22. gr.

Yfirdýralækni, héraðsdýralæknum og fulltrúum þeirra skal hvenær sem er vera heimill aðgangur að húsnæði, búum og fyrirtækjum þar sem dýr, eða afurðir þeirra, eru geymd og skulu þeim veittar allar nauðsynlegar upplýsingar vegna eftirlits og rannsókna sem óskað er eftir á grundvelli laga þessara.

23. gr.

Skylt er að viðhalda varnarlínunum svo lengi að fullvíst þyki að búfjársjúkdómar, sem valda stórfelldu tjóni, geti ekki leynst í búfé öðrum megin línunnar þannig að samgangur milli svæðanna auki á sýkingarhættu fyrir búfé að mati dýrasjúkdómanefndar.

Því aðeins er landbúnaðarráðherra heimilt að leggja niður varnarlínur að fram hafi farið ítarlegt heilbrigðiseftirlit á búfé á þeim varnarsvæðum sem að línunni liggja og að fengnum meðmælum dýrasjúkdómanefndar. Gefa skal aðliggjandi sveitarfélögum kost á að eignast girðingarnar endurgjaldslaust, enda taki þau ábyrgð á að girðing valdi ekki slysum eða tjóni.

24. gr.

Yfirdýralækni er heimilt að fyrirskipa á kostnað eigenda sérstakar merkingar á búfé þar sem slíkt er nauðsynlegt. Þá getur hann bannað hvers konar litarmerkingar á búfé á ákveðnum svæðum.

25. gr.

Óheimilt er að flytja sauðfé til lífs yfir varnarlínur nema vegna fjárskipta. Sleppi sauðfé yfir varnarlínur skal því slátrað. Merkja skal líffæri úr fénu og senda án tafar til rannsóknar. Eigandi skal fá bætur samkvæmt ákvörðun yfirdýralæknis fyrir sauðfé sem slátrað er enda hafi líffæri verið send til rannsóknar. Nautgripi og geitur má því aðeins flytja yfir varnarlínur til lífs að fram fari sérstök rannsókn á heilbrigði þeirra. Yfirdýralæknir getur leyft flutning á tilrauna- og kynbótagripum yfir varnarlínur.

26. gr.

Hlíti eigandi eða umráðaaðili dýra ekki ákvörðun landbúnaðarráðherra samkvæmt lögum þessum er viðkomandi lögreglustjóra skylt að hlutast til um framkvæmd á fyrirmælum ráðherra. Óheimilt er að farga dýrum eða taka þau frá aðila eða neyta annarra þeirra úrræða sem lög þessi kveða á um og valdið geta eiganda þeirra umtalsverðum kostnaði nema yfirdýralæknir hafi samþykkt slíkar aðgerðir. Gefa skal eiganda og umráðaaðila kost á að tjá sig um slíkar aðgerðir áður en til þeirra er gripið.

27. gr.

Landbúnaðarráðherra skipar þriggja manna dýrasjúkdómanefnd til fjögurra ára í senn. [Bændasamtök Íslands tilnefna tvo menn],¹⁾ en yfirdýralæknir skal vera formaður nefndarinnar. Dýrasjúkdómanefnd skal vera ráðgefandi um aðgerðir til útrýmingar dýrasjúkdómum og hvers konar sóttvarnir sem hefta útbreiðslu þeirra. Þá skal hún hlutast til um stofnun svæðisnefnda og hafa eftirlit með starfrækslu varnarlína og viðhaldi þeirra.

¹⁾L. 73/1996, 28. gr.

28. gr.

Komi upp alvarlegur smitsjúkdómur í dýrum á afmörkuðum svæðum er landbúnaðarráðherra heimilt, að fenginni tillögu dýrasjúkdómanefndar, að skipa þriggja manna svæðisnefnd er verði yfirdýralækni til aðstoðar við framkvæmd hvers konar varnaraðgerða og við útrýmingu sjúkdómsins. Svæðisnefnd hefur ásamt dýrasjúkdómanefnd forgöngu um framkvæmd niðurskurðar, endurnýjun bústofns, hreinsun búfjár af svæðinu og nauðsynlega sóttþreinsun.

Fjáreigendum, sem hafa heilbriggt sauðfé, ber skylda til að selja öll gimbrarlömb er þeir hafa til förgunar og hrútlömb eftir þörfum til þeirra fjáreigenda sem hafa fjárskipti skv. 1. mgr.

29. gr.

Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð¹⁾ nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

¹⁾Rg. 583/1996. Augl. B 525/1996, sbr. 665/1997. Rg. 671/1997. Rg. 200/1998.

VIII. kafli.**Refsiákvæði og gildistaka.****30. gr.**

Brot gegn lögum þessum, reglugerðum og fyrirmælum gefnum samkvæmt þeim varða sektum [eða fangelsi allt að 2 árum].¹⁾

Með mál vegna brota skal farið að hætti opinberra mála.

¹⁾L. 82/1998, 206. gr.

31. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. ...

Ákvæði til bráðabirgða.

Reglugerðir, auglýsingar og önnur fyrirmæli sett samkvæmt lögum nr. 11/1928, með síðari breytingum, lögum nr. 23/1956, með síðari breytingum, og lögum nr. 22/1977, um sauðfjárbaðanir, skulu halda gildi sínu að svo miklu leyti sem þau stangast ekki á við lög þessi þar til nýjar reglugerðir, auglýsingar eða önnur fyrirmæli hafa öðlast gildi.¹⁾

¹⁾Eldri stjórnvaldsfyrirmæli sem hér er vísað til munu vera rg. 4/1942, sbr. 40/1943, 51/1944 og 72/1945, 104/1948, 190/1950, 20/1952, 76/1952, 135/1952, 14/1957, 209/1966, 35/1967, 226/1969, 27/1970, 414/1976, 290/1978, 423/1979, 290/1980, 444/1982, sbr. 340/1986, 556/1982, 393/1984, 429/1984, 340/1986, 96/1987 og 579/1989, sbr. 410/1992 og 212/1997; augl. 200/1960, 220/1960, 10/1964, 213/1966, 16/1967, 89/1968, 344/1972, 140/1982, 384/1984, 155/1987, 180/1988 og 226/1990; augl. A 97/1955.

Viðauki 1.–2. ...¹⁾

¹⁾Um viðauka þessa vísast til Stjtið. A 1993, bls. 112–114.